

VÖLGYESI MIKLÓS

A politikai és jogi személyes felelősség felvetése a 2006 őszén, brutális módon végrehajtott tömegoszlatások kapcsán

Medgyessy Péter miniszterelnököt a kormányfői pozícióban vitatható eljárással váltó Gyurcsány Ferenc és kormánya, valamint pártja – a 2006. évi választásokat megelőzően – mind az ország gazdaságának állapotáról, mind az európai uniós vállalásaink kényszere miatt alkalmazandó megszorításokról valótlan tényállításokkal a választópolgárokat a költségvetés valós adatainak eltitkolásával, elhallgatással megtévesztette.¹ A hamis adatokon nyugvó és teljesíthetetlen vállalásokat tartalmazó pártprogram a megnyert választások után nem volt betartható. Gyurcsány Ferenc az országgyűlési képviselőválasztásokat megelőzően, a gazdaság valóságos állapotáról tájékozódni akaró közvéleményt, az ellenzéki pártokat, de azonos módon még a köztársasági elnököt is a valóság tudatos elhallgatásával vezette félre, aki a történetek után a kormányfővel kapcsolatait az elkerülhetetlen protokolláris együttműködésekre korlátozta.² A dezinformációk a 2006. évi országgyűlési választások során a Magyar Szocialista Pártot, a Szabad Demokraták Szövetségével koalícióban megújult kormányzati pozícióba emelték és Gyurcsány Ferenc miniszterelnöki megbízatását a látszatlegalitás állapotába helyezték.

Az ország gazdaságának valósága azonban rögtön érezte a hatását és a polgárok közössége már rövid idővel a választások után bevezetett megszorító intézkedések alapján érezte a gazdasági, és egyben a kormányzat szavahihetlenség miatt létrejött morális válságot.

DR. VÖLGYESI MIKLÓS – a Legfelsőbb Bíróság Büntetőkollégiumának nyugalmazott tanácsvezető bírája.

¹ Alkotmánybírók álláspontja: 10 old. Lásd a felhasznált szakirodalomban.

² A korabeli sajtóközlemények alapján köztudomású tények.

Az emberek kisebb-nagyobb tömege, az alkotmányban biztosított véleménynyilvánítási jogát érvényesítve 2006 őszétől gyakorlatilag a közterületeken élve, a gyülekezés alapvető emberi, politikai és szabadságjogát gyakorolva, a budapesti Kossuth térnek már történelmileg rögzült találkozási pontján heteken át, folyamatosan gyülekezve, jogszerű rendezvényeken adott hangot az ígéretek számonkérését, a kormány távozását követelő nézeteinek.³ Gyurcsány Ferenc és kormánya kezdetben erőszakmentesen próbálkozott az ellenzéki erők hatásának kioltásával. A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat a közterületeken egyre gyarapodó rendezvények elleni terrortámadások veszélyéről kapott információkkal támogatta ezt. Ezeknek az egyébként teljesen légből kapott hivatkozásoknak első alkalommal kihasználása akkor történt, amikor még 2006. március 15-én a nemzeti ünnep állami központi ünnepsége színhelyén, a Magyar Nemzeti Múzeum homlokzati timpanonjára látványosan kiültetett mesterlövészek „védték” a kormányfőt, aki eközben kisgyerekek csoportjával társalogva ünnepelt. A „terrorcselekményekkel fenyegetettség” ötlete 2006. szeptember 23. napján is realizálódott.

Budapest Főváros Önkormányzat tisztségviselőinek választására készülve, a Fidesz a Hősök terén választási nagygyűlést szándékozott tartani. Az NBH és a kormányzat felelős politikusai valósággal „könyörögtek” a választási nagygyűlés elhalasztása érdekében, mert úgymond a rendvédelmi hatóságok a komolyan vendő bombarobbantásos terrortámadás veszélye miatt nem képesek a rendezvény biztonságát garantálni. A Fidesz politikusai az állított terrortámadás kockázatát nem vállalva a választási nagygyűlés megtartásáról lemondtak.⁴

A regnáló politikai hatalomnak a közterületeken egyre erőteljesebben tiltakozó, a kormány és miniszterelnöke távozását követelők elleni utolsó erőszakmentes próbálkozása volt, amikor a 2006. évi őszi utcai demonstrációk időszakában – 2006. október 9-én – a Nemzetbiztonsági Hivatal „Közlemény”-t adott ki arról, hogy a közterületen zajló jogsértő cselekményeknél a passzív jelenlét is szándékerősítő bűnsegédi magatartásnak felelhet meg; a tömegzavargások passzív szemlélője is pusztán jelenlétével az észlelt bűncselekményeket elkövetőkre szándékerősítésként hatás miatt „pszichikai bűnrészes” elkövetővé válhat. A tényekhez tartozik, hogy a „Közlemény”-t annak nyilvánosságra hozatala után az ügyészség sem kifogásolta. Az NBH később a dezinformáló „Közlemény” visszavonására kényszerült.

Takács Albertet az állampolgári jogok országgyűlési biztosa tisztségében váltó Szabó Máté 2008 januárjában hivatalból indított eljárásában nyilatkoztatta a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító tárca nélküli minisztert, majd a Nemzetbiz-

³ Alkotmány 61. § (1) bekezdése; Alkotmánybírók álláspontja: 12–13. és a 23–24. old.

⁴ Alkotmánybírók álláspontja: 35. old. Lásd a felhasznált szakirodalomban.

tonsági Hivatal főigazgatójával folytatott konzultáció eredményeként megállapította, hogy a 2006. évi őszi események alatt terrorveszélyről, provokációról vagy más hasonló körülményről nem volt információjuk. A terrorcselekmények veszélyéről kiszivárogtatott híreknek semmi alapja nem volt.⁵

Visszatérve 2006. szeptember hóra, az egyre markánsabban a miniszterelnök és kormánya távozását követelő tüntetések 2006. szeptember közepén már komolyan veendő minőségi szintet értek el. A történeti események egymásutánisága – mert minden tudatos emberi tevékenységnek szándékolt célja van – megalapozhatja azt a felismerést, hogy Gyurcsány Ferenc további kivárás helyett az irányítása alatt álló egyetlen fegyveres erő, a rendőrség felhasználásával határozta el a tüntető lakosság megfélemlítését. Ezen feltételezett elhatározás, a lehetséges békés út lezárultával, megfelelt beszűkült politikai mozgásterének.

A hatalom gyakorlásának jogállami korlátai miatt a jogszerűség látszatának megteremtése érdekében a miniszterelnöknek a közrendet súlyosan sértő helyzetet kellett provokálni, amely aztán utóbb a rendőrségi akciók jogszerűségére és szükségszerűségére hivatkozást megalapozza.

Az említett, 2006. május 26-i miniszterelnöki beszámolóról egyidejűleg mágnesszalagon rögzítve két felvétel készült. Egyet Gál J. Zoltán páncélszekrényében, államtitokként kezelve tároltak. Ez a minősített védelem alatt álló hangfelvétel mindmáig tisztázatlan körülmények között került ki a páncélszekrényből, vitték azt a Magyar Rádióba, ahol a hangtechnikusok előbb a hangzás minőségét javították, majd a felvételt sokszorosítva azokat motoros futárok kézbesítették az írott és elektronikus sajtók szerkesztőségeibe. A miniszterelnöki beszéd diplomáciai külképviseleteink honlapjára is felkerült. A hatalom szempontjából malignus történéseket azonban nem követte represszió. A Nemzetbiztonsági Hivatal vezetője, Szilvássy György kancelláriaminiszter által elrendelt, a kiszivárogtatást felderíteni hivatott kormányzati vizsgálatot rövid idő elteltével eredmény nélkül zárták le.

Az „őszödi beszéd” a fővárosban, de vidéken is tüntetéssorozatokat indított el, amely egyben a tüntetések közvetlen, sőt egyedüli kiváltó oka volt. A nyilvánosságra hozatal időpontjának megválasztása tudatos elhatározásra utal, amely számításba vette a nem fenyegetett békés hétvégét, az országos rendőrfőkapitánynak külföldön,

⁵ Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa Szabó Máté által hivatalból indított OBH 4583/2007. számú ügyben 2008 januárjára keltezett jelentéséből kiemelt idézetek.

⁶ Alkotmány 35.§ (1) bekezdés h) pontja, és a (4) bekezdés; a 37.§ (1)–(2). Bekezdés. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény preambuluma; A törvény 4–5. §-ának taxációja szabályaiból idézve.

míg a Rendvédelmi Biztonsági Szolgálat parancsnokának vidéki otthonában tartózkodását.⁷

A médiában közreadott hír nyomán 2006. szeptember 17-én a délutáni órákban Budapesten, a Kossuth téren tüntetések kezdődtek.⁸ Annak ellenére, hogy a Kossuth tér látogató turistacsoportoknak mindig szokásos célpontja, a délutáni órákban még csak 10–20 fős csoportosulás az V. kerületi Rendőrkapitányság Bűnügyi Alosztálya vezetőjének figyelmét felkeltette és arról jelentést tett feletteseinek.

Az esti órától a gyülekező tüntetők tömege már több ezer főre duzzadt, amely másnap – szeptember 18-án – a teret megtöltve gyarapodott.

21 óra 45 perc körüli időben a Kossuth téri tüntetők 30–40 főnyi csoportja a közelben lévő MTV székházának főbejáratához vonult, hogy egy ismeretlen közösség által megszövegezett tiltakozó petíciójukat a televízió élő adásában olvassák be.

22 óra után a Kossuth térről egyre többen indultak az MTV-székház Szabadság téri bejáratához. Ettől az időtől kezdődően az épülettömb Szabadság térre nyíló főbejáratát mintegy 50–100 főből álló nagyon kemény, agresszív csoport a behatolás szándékával támadta. Szándékukat erősítő, őket érzelmileg támogató segítők létszáma 100–200 főre, míg az épülettömb előterében az eseményeket néző, fényképező tömeg több ezer főre volt tehető. Az épülettömb Nádor utcára nyíló, ellenkező oldali bejárata a történeti események teljes tartama alatt lezárás nélkül, szabadon átjárható volt. A Nádor utca ellenkező oldaláról nyíló Zoltán utcában jelentős rendőri erő bevetési parancsra várva állomásozott; rendőrségi járművekben gépkarabélyokat, éles lőszereket tároltak.

Gergényi Péter budapesti rendőrfőkapitány vezetésével a Kossuth térre mozgó parancsnoki törzs települt.

Az MTV székházát védő rendőri erő számbeli fölénye ellenére szembetűnő szakmai alkalmatlanság, valamint a bejáratot védő hatékony műszaki zár ellenére sem volt képes megakadályozni a támadóknak az épületbe történő behatolását.

A kormány határozatával a történéseket elemző ún. Gönczöl-szakértői munkáscsoport jelentésének adatai szerint az épületben védekezők sikertelenül kísérleteztek megerősítő erőnek az MTV székházához küldése kérésével, mert telefonon és

⁷ Bene László ny. r. altábornagy, korábban országos rendőrfőkapitánynak 2010. szeptember 17-én, továbbá Dobozi József r. vezérőrnagy a REBISZ volt parancsnokának az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának a politikai szabadságjogokkal összefüggésben elkövetett jogsértéseket vizsgáló albizottsága előtt 2010. szeptember 20-án tett nyilatkozatainak alapuló ténymegállapítások.

⁸ A Magyar Televízió Budapest, V. ker. Szabadság téri székháza elleni támadás történeti eseményeiből kiemelték, az Országos Rendőr-főkapitányság vezetője 2006. szeptember 26-án nyílt parancsral, részben külső megbízás alapján alakult, Ignác István r. dandártábornok által vezetett tényfeltáró bizottság jelentésén alapulnak.

szolgálati rádión történő hívásaikra nem reagáltak, azokra nem válaszolt senki.⁹ A Budapesti Rendőrfőkapitány által civilruhában helyszínparancsnokként az épületbe vezényelt alezredes – akit a rendőrök nem ismertek – szolgálati feladatát nem volt képes ellátni. A Kossuth térre telepített, valamint a Zoltán utcában várakozó rendőröket kifejezett kérésük ellenére nem utasították az MTV-székházban kritikus helyzetbe került társaik felmentésére és kifejezett utasításra nem került sor a Szabadság téren szemlélődők oszlatására.

Az ismeretlen személyi összetételű közösség által szerkesztett petíciót Toroczkai László a főbejárat utáni lépcsősor tetején polgári ruhában álló Mittó Gábor r.alezredesnek adta át. Annak a műsorrendje szerint zavartalanul üzemelő Magyar Televízió adásaiban közzétételre nem került sor.

00 óra 42 perckor az MTV-székházban lévő rendőrök nagy füst, illetve az öszszegyűlt könnygáz hatása miatt utasításra elhagyták az épületet, ahová csak órákkal később tértek vissza. 01 óra 12 perckor a főbejárat melletti postázó nyitott ajtaján át minden akadály nélkül 10–12 kíváncsiskodó, fosztogató személy ki és bejárkált a székházba.¹⁰

Gönczöl Katalin munkacsoportjának jelentése szerint az agresszív erővel támadó max. 100–120 személy ellen már kezdetben is 378 rendőr „védte” a székházat. A főbejárat zárhatósága hatékony műszaki rendszerrel is biztosított volt. Az épület első emeletén, valamint az épület belsejébe vezető bejáratokhoz állított pajzsos rendőrök a média intézmény rendeltetésszerű működését biztosították. A székházhoz folyamatosan érkező, tömegkezelésre kiképzetlen, helyismerettel nem rendelkező megyei rendőrcsapat-erősítést – az épülettömbnek a Nádor utcára nyíló,

⁹ A Kormány 1105/2006. (XI. 6.) határozatával és Gönczöl Katalin elnökletével a 2006. szeptember–októberi fővárosi demonstrációkkal, utcai rendzavarásokkal és rendfenntartó intézkedésekkel kapcsolatos eseményeket elemző szakértői munkacsoportot hozott létre. A kormányhatározat kijelölte a vizsgálati feladatokat. Abban a történések sérültjeinek, hatósági eljárás alá vont személyek meghallgatása nem volt feladatként előírva, és ezért arra nem került sor. Az ún. Gönczöl-jelentés alapdokumentumként az Ignác István Pest megyei rendőrfőkapitány által vezetett tábornoki vizsgálóbizottság 2006. november 10. napján keltezett jelentését használta fel. Kiemelten kell jelezni, hogy a bizottság hivatalosan kinevezett tagja volt Vörösmarti Mihály úr a REBISZ jogelődjének egykori parancsnoka, aki szakértői véleményt készített a 2006. szeptember–októberi fővárosi demonstrációkkal, utcai rendzavarásokkal és rendfenntartó intézkedésekkel kapcsolatos eseményekről. Mivel a szakmai megállapítások nem egyeztek a politikai érdekekkel, ezért a Gönczöl-jelentésbe néhány mondat kivételével, annak bedolgozására nem került sor.

¹⁰ A történeti események leírásakor dokumentációs alapként használtam az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának az állam részéről a politikai szabadságjogokkal összefüggésben elkövetett jogsértéseket vizsgáló albizottság előtt Papp Károly és Petrétei József 2010. július 7-i; Baglyasovszki Csaba 2010. szeptember 3-i; Ignác István 2010. szeptember 8-án; Bene László 2010. szeptember 17-i; Dobozi József és Szabó Máté 2010. szeptember 20-i meghallgatásai alkalmával elmondottakat.

szabadon álló hátsó bejárata helyett – az erőszakos behatolásért már eszközökkel felfegyverkezett kemény maggal vívott csatában küzdőtérre vált főbejárathoz irányították. A bejárati lépcsősor épületkiszögelésébe beszorított rendőri erők tagjai közül 216 rendőr – közöttük 44 fő súlyos – kődobálástól, eszközös bántalmazástól fizikai és traumás lelki sérüléseket szenvedtek.

Ignác István Pest megyei rendőrfőkapitány által vezetett tábornoki vizsgálóbizottság jelentése nem írja, hogy pontosan mikor tisztították meg az MTV épületét a behatolt tüntetőktől, azonban a Gönczöl-jelentésből tudható, hogy a székház kiürítésekor nem emeltek ki hangadókat, senkit nem igazoltattak, személyes szabadságot korlátozó intézkedéseket nem alkalmaztak.

Szeptember 18-án 22 órát követően a székház környékén tartott helyszíni egységek parancsnokai nem hoztak létre kiemelő és elfogó csoportokat; a védekező taktika alkalmazásának tudhatóan e nap folyamán mindösszesen 9 személlyel szemben került sor a személyes szabadságot korlátozó intézkedésre. A labdarúgó mérkőzéseket követő erőszakos rendbontások kezelésében már nagy gyakorlatot szerzett rendőri szolgálatok megdöbbenően „szakszerűtlen” döntésekkel reagáltak az eszkalálódó erőszakos történésekre.

Annak ellenére is, hogy a már erőszakos zavargásokká fajuló történések helyszínén, vagy annak közelségében tartózkodott a megjelenésével jogilag már a helyszínparancsnoki tisztségre önmagát egyszemélyben előléptető Szabadfi Árpád országos rendőrfőkapitány-helyettes, és a főváros közrendjéért hivatalból mindenkor felelős Gergényi Péter budapesti rendőrfőkapitány is. A kudarcért súlyos vezetői felelősségük átháríthatatlan.

A politikai felelősség felvetése szempontjából ugyanakkor döntő fontosságú tény: a miniszterelnöknek az írott és elektronikus sajtókban közzétett kijelentései, valamint az országos rendőrfőkapitány-helyettesnek az országgyűlés vizsgáló bizottsága előtt tett elmondása bizonyosságai szerint a miniszterelnök az MTV székházát ért támadás miatt, annak védéséről az ORFK főkapitány-helyettesével mobiltelefonon elvárásait közölte.

Petrétei József igazságügyi és rendészeti miniszter 2006. szeptember 19-én lemondási szándékát jelentette be. A miniszterelnök a lemondás el nem fogadásával kifejezésre juttatta, hogy a rendőrség „szakszerűtlen tétlenkedése” megfelelt politikai intencióinak.

Az Országgyűlés Emberi Jogi albizottsága zárójelentésében alappal és okszerűen állapította meg, hogy a rendőri egységeket irányító parancsnokok eltitkolt politikai szándéka a székház védelmének feladása volt, amely parancsnoki mulasztással összefüggésben büntető feljelentést tett.

A gyülekezési törvény szabályozására figyelemmel kijelenthető: az agresszív történések a közösségi petíciónak a gyülekezés törvényében írt rendnek megfelelően az MTV részéről átvétele, majd az adásban beolvasása, akárcsak a jogellenesen fellépő agresszív támadó mag idejében elkülönítésével a rendelkezésre álló rendőrcsapaterőkkel megelőzhető, elháríthatók lettek volna.

A megyei rendőrkapitányságok állományából Budapestre vezényelt rendőröket a REBISZ központi bázisában helyezték el. Hosszú időn át együtt tartásuk idején elhelyezésük, pihentetésük, ellátásuk, tisztálkodási és higiéniai feltételei kritikán aluliak voltak, amely az állomány indulati állapotát károsan befolyásolták.

Az MTV székházának ostromát követő 2-3 napban az összetartás hatálya alatt álló rendőri egységekből szolgálati azonosító jelvény kitézése nélkül rendőr-gyakorlórúhába öltöztetett, néhány főből álló rendőrcsoportok Budapest főváros belső közterületein, esetenként szórakozóhelyekre is betörve az ott tartózkodó személyek ellen brutális megtorló bántalmazásokat hajtottak végre. A napjainkban nyilvánosságra került pontosított adatok szerint 2006. október 23-án Vágó László r.őrnagy, REBISZ III/1. bevetési alosztály vezető parancsnoksága alatt álló rendőri különítmény betört a belvárosi Blaha Sörözőbe, ahonnan kb. 20–30 embert erőszakkal eltávolítottak a vendéglátó helyiségből, akiknek a bejárati ajtótól kettős sorfalat álló gyakorlórúhá „rendőrök” ütlegetéseit kellett elszenvedniük. Itt történt, hogy a helyiségből kilépő – kezében fehér botot tartó – vak férfit közvetlen közről, gumigolyó löszerral töltött vadászpuskákkal kétszer is hátba lőtték. Az okozott súlyos biológiai károsodás közvetlenül veszélyeztette a sértett életét, mert az egyik lömög a nyaki verőér közvetlen közelében hatolt be a testébe. (Élet elleni bűncselekményeket tárgyaló bírói tapasztalatom alapján állítom, hogy a sértett élete még hatványozottabban volt veszélyben, mert a nyaki képletekben elhelyezkedő ún. bolygóidegnek erőbehatástól létrejövő izgalma esetén azonnali reflexes szívmegeállás következik be.)¹¹

Később, október 23-án hasonló terrorjellegű bántalmazások voltak Móczár István egykori válogatott öttusázó sérelmére, az V. kerületi Madách téren elkövetett csoportos durva bántalmazás, Révész Máriusz országgyűlési képviselő sérelmére eszméletvesztéssel járó, valamint Fábíán Gábor sértett sérelmére egy ujjának hátrafeszítéssel kitörése, valamint egyik lábszárának mindkét csontja törését okozó bántalmazása. Mindmáig felderítetlen, hogy milyen előjárói parancs alapján kerülhetett sor ezekre a lakosságot megfélemlítő terrorcselekményekre.¹²

¹¹ Magyar Nemzet 2010. december 14–15.-i lapszámaiban megjelent tudósítások.

¹² Alkotmánybírók álláspontja: 34. old. Lásd a felhasznált szakirodalomban.

Áttérve 2006. október 23-ára, az Országház előterében a Kossuth térre tervezett 50. évfordulós nagyszabású állami ünnepi rendezvény megtartásának akadályát képezte a tér egyes területein sátrakban folyamatosan ott tartózkodó tüntetők jelenléte.

A kormányzó hatalom felháborodását váltotta ki, hogy a köztársasági elnök magához kérte Petrét József minisztert, akit a központi ünnepségre tekintettel a téren lévők erőszakmentes eltávolítására szólított fel.

A kinyilvánított államfői akarat ellenére a 2006. október 23-ára nyíló nap hajnalán a tér kiürítésére csapaterővel, erőszakos módon került sor. A tüntetők azonban ígéretet kaptak arra, hogy az állami ünnepség lezárultával a Kossuth térre visszatérhetnek. Az államhatalom jelentős rendőri erőt összpontosított a főváros rendvédelmi szempontból stratégiai pontjaira. Közterületi rendezvények, események „tömegkezelésére” a politikai hatalom többlet anyagi eszközöket, felszereléseket, parancsnoki direktívákat adott.

A közvélemény számára azonban, a Rendőrség Szolgálati Szabályzatának a csapaterő alkalmazásáról szóló rendelkezései ellenére, a tömegtájékoztatási eszközök útján csapaterő alkalmazásáról, és ilyen esetben annak következményeiről nem adtak tájékoztatást.

Kiemelten említendő, hogy a csapaterő alkalmazásának részletes alaki szabályait külön utasításban rendező – nem publikus – csapatszolgálati utasítás több mint másfél száz normája a lakosság számára súlyos következményekkel járó kötelezettségeket tartalmaz.¹³

A tömegosztatást végrehajtó állománynak a cselekvési jogait és kötelezettségeit a Rendőrség Szolgálati Szabályzatának 68. §-ában előírt rendelkezések betartására nem utasíthatták, mert a tényleges rendőri fellépés a szabályzattól lényegesen eltért. A főváros több pontján is végrehajtott tömegosztatás során a speciális rendelkezések legsúlyosabb megsértései annyiban összegezhetők, hogy a parancsnoki állomány nem ellenőrizte: alárendeltjei maguknál tartanak-e meg nem engedett, vagy már kifejezetten tilalmazott eszközöket.

¹³ 3/1995. (III. 1.) BM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról. A csapaterő alkalmazásáról szóló fejezetben a 67.§ valamint a tömegosztatásról szóló 68. §-okra alapozottak a kiemelten jelzett szabályok. A kényszerítő eszközökről és törvényes alkalmazásukról szóló általános és speciális szabályok a BM rendelet 51–58. §-ában található. A szolgálati szabályzat 68. §-ának (7) bekezdésében csak utalással említett szabályzat az egyébként nem publikus 11/1998. ORFK utasítással kiadott a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata. A Gönczöl-munkacsoport jelentéséből ismert, – 2.4.4. pont fejezet (7) bekezdése – hogy a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata 448. pontja nem publikus, ám abból a tömegosztatásra vonatkozó 57. pontban a „csekély veszélyeztetett és jogismerettel rendelkező” állampolgárokkal szemben számos kötelezettséget határoz meg.

Nagy nyomatékkal említendő a kifejezetten tiltott „vipérák” bántalmazásra használata; a bilincselésnél alkalmazásának jogszabályi taxációban meghatározott feltételeinek figyelmen kívül hagyása; vékony fém vagy műanyaghozalnak a jellegénél fogva sérülést okozó módon eszközként használata; a bilincseléssel indokolatlanul fájdalmat, sérülést okozása, vagy annak jellegénél fogva megalázó módon alkalmazása tilalma. Kifejezett tilalom ellenére tömegesen került sor elfogott személyeknek fekvő testhelyzetben embertelen, megalázó bánásmódot eredményező megbilincselésre; a végrehajtó állomány bénítóan lenyűgöző hatalmába került és már védekezésre képtelen személyek durva bántalmazására.

A Szolgálati Szabályzat az alkalmazandó kényszerítő eszközök körét és módját a csapaterő parancsnokának volt kötelessége meghatározni. A rendőri hivatás végrehajtási szabályzata a 68. §-ában határozza meg a tömeggel szemben alkalmazható kényszerítő eszközöket, azoknak a passzív ellenállás, az aktív ellenszegülés, a felfegyverkezett tömeg ellenszegülésének megtörésére arányosan alkalmazható módját, de különösen a végrehajtással okozható biológiai sérülések súlyosságának a limitálását.

A hatósági ígéretben bízó tömegnek a Kossuth térre visszatérési szándékát az V. kerületi Alkotmány utcában rendőr-csapaterő megakadályozta és a civileket a Bajcsy-Zsilinszky útra, majd onnan zömmel a Deák tér irányába már robbanófegyverekkel is kiegészült kényszerítő eszközökkel kiszorította. A végrehajtó állomány helyszínparancsnoka az esetenként megállított alakulatok továbbnyomulását ellenezte, mert el akarta kerülni a már erőszakos rendbontóknak a Fidesz Astoriánál tartott rendezvényére rászorítását. Eredményeként helyszínparancsnoki tisztségéből leváltották, míg utóda ezt a szempontot már nem vette figyelembe.¹⁴

Az ellenzéki párt ünnepi rendezvényére tekintettel a csapaterőt a Bajcsy-Zsilinszky útnak az Andrassy úti betorkolásánál, egyben az Erzsébet tér magasságában hosszabb időre megállították. Ezzel az eseménnyel egyidejűleg a Nemzetbiztonsági Kabinet Gyurcsány Ferenc miniszterelnök vezetésével ülésezett. Az ott meghozott elhatározások, döntések államtitok minősítés alatt vannak, tartalmuk egyelőre nem ismert.

Hivatalos rendőrtábornoki vizsgálóbizottsági tényfeltáró jelentés szerint már negyedórával a Fidesz ünnepi rendezvényének befejezése előtt, a tömegoszlatás elrendelésére jogosult Lapid Lajos budapesti közrendvédelmi főkapitány-helyettes parancsára kivont kardlappal, lovasrohammal megkezdődött a Deák, a Madách és Herzl Tivadar terek irányában, ezeknek a területeknek tömegoszlatással kiürítése eszközkénti céljával a tüntetők és erőszakot alkalmazóknak a Fidesz ünnepi ren-

¹⁴ A leváltott parancsnok Pigler István r.alezredes utóda Gulácsi Sándor r. ezredes.

devényén résztvevőkre rászorítása, összevegyülésük után mindenkiel szemben brutális erőszaknak „jogszerű” alkalmazása.¹⁵

A tömegoszlatás megkezdését rendelő parancs az éles lőfegyver használatán kívül minden más kényszerítő eszköz alkalmazására hívott fel. Ez a parancs nem tiltotta a Rendőrség Szolgálati Szabályzatában meghatározott törvényes kényszerítő eszközök között fel nem sorolt „viperák” és műanyag kábelkötöző szalagoknak bilincselésnél alkalmazását. A parancs ellen támasztható legsúlyosabb kifogás pedig az, hogy nem limitálta az eszközökkel okozható biológiai sérülések súlyosságát. Súlyos, maradandó, életveszélyt okozó sérülések a legitim biológiai sérüléseket messze meghaladják, és ezért azok már személy elleni köztörvényes bűncselekményt valósítanak meg.

A történések és utólagos nyilatkozatai, a parancsnoki kitüntetések ismeretében bizonyos, hogy Gyurcsány Ferenc az elfajuló véres események további eszkalálódását megelőző intézkedést nem tett, ellenkezőleg: utóbb elismerését, köszönetét fejezte ki a parancsnoki és végrehajtói állománynak.

Gyurcsány Ferenc Kövér Lászlónak, a Magyar Országgyűlés elnökének részére 2010. szeptember 23-án kelt levelében elismerte, hogy a Nemzetbiztonsági Kabinet ülésén tájékoztatást, értékelést kért, egyben megfogalmazta azokat az elvárásait, hogy a rendőrség minden rendelkezésére álló eszközzel, határozottan (jogszerű eljárásra

¹⁵ Papp Károly r.dandártábornok vezetésével a 2006. október 22. 00 óra és 2006. október 25. napjának 00 órája között végrehajtott rendőri tevékenység kivizsgálásáról szóló jelentés fontos és abszolút hiteles kordokumentum. E jelentés 8. oldalán található, hogy október 23-án 17:45 órakor a Fidesz–MPSZ rendőri biztosításának parancsnoka – valószínűleg – jelentette, hogy a Fidesz rendezvénye befejeződött. 51 másodperccel később Majoros Zoltán r.alezredes REBISZ műveletirányító III. továbbítja Lapid Lajos budapesti rendőrfőkapitány-helyettes utasítását a tömegoszlató kötelék parancsnokának azzal, hogy *„Kezdjétek meg a tömeg elleni támadást vízcsapásokkal, könnygázgránát csapásokkal, mert a Fidesz-nagygyűlés befejeződött, és a Kálvin tér irányába mentek el a normális és tisztességes emberek!”*

17:46–47. másodperckor az oszlatókötelék parancsot kap az oszlatásra és a kényszerítőeszközök alkalmazására. 1 másodperccel később a lovas alcsoport a Károly körúton a tömeg irányába kivont kardlappal lovasrohamot hajt végre. A tömegoszlató kötelék vízágyúval, és gázgránát sorozatlövő fegyverrel megkezdte a tömegoszlatást és 19:35 órára éri el a Rákóczi út–Astoria kereszteződését. A hatósági és bírósági eljárásokban rendszeresen az érintettek terhére állapították meg, hogy nem tettek eleget a rendőrhatalom hangosító-berendezéssel történő felszólításának és nem távoztak el a helyszínről. Súlyos hiányosságként utal arra, hogy a rendőrség mindössze 1 db és csak 600W teljesítményű hangágyúval rendelkezett. Ez a hangnyomás teljesítmény a több tízezres tömeg és a nagy háttérzaj miatt alkalmatlan volt annak a szabálynak a teljesítésére, hogy a rendőrség csak többszöri hallható felszólítás és a távozás irányítására is kiterjedő utasítás után kezdheti meg az oszlatást, különösen a kényszerítőeszközök alkalmazását. A Gönczöl-jelentés a szakértői véleményből idézi Vörösmarti ny.r.tábornoknak azt a ténybeli hivatkozását, hogy Hatala József ORFK Közbiztonsági Főigazgató jelentésben tájékoztatta a Kormányt, a rendőrség rendezvénybiztosítási és tömegkezelési feladatok ellátására részbeni alkalmasságáról.

figyelmeztetve) védje meg a közrendet. Ezzel a hivatkozással ellentétben a REBISZ alakulatai a tömegosztatások során aránytalan túlerővel 1164 db könnyfakasztó gránátot, 1902 db 7,62-es indítólöszert, kétféle gumilövedékből 1195 db-ot, 581 db granulátumos vadásztöltényt és 10 db kombinált hang-fény gránátot használtak fel.¹⁶

A robbanóanyagokból kilőtt lövedékek számos esetben súlyos, esetenként életveszélyt is eredményező, maradandó egészségkárosodást is okoztak. A törvénytelen módon nem robbanóanyagokkal történt kényszerítőeszközös bántalmazásoknak ugyancsak számos súlyos sérültje volt.

A rendőrség vezetői – mert a tömegosztatásnál okozható biológiai sérülések súlyosságát nem limitálták – a hivatásukról szóló (rendőrségi) törvényében előírt, ezért már minősített segítségnyújtási jogi kötelezettségüket bűnös módon elmulasztották; ugyanis a sérülteknek nyújtandó egészségügyi ellátást, mentést nem szervezték meg.

Terjedelmi okokból ennek a tanulmánynak nem lehet feladata a 2006. év két őszi hónapjában rendőrök által elkövetett katonai, valamint közvádra üldözendő köztörvényes bűncselekmények teljes körű feltárása.

Ezen a helyen arra szorítokozom, hogy jelezzem: Balsai István miniszterelnöki megbízott tényfeltáró vizsgálatának részjelentése megállapítja, hogy legalább 15-féle bűncselekmény törvényi tényállását kimerítő cselekmény valósult meg.

A köztársasági elnök az Országgyűlés 2007. évi őszi ülészakán elmondott megnyitó beszédében egyértelművé tette, hogy a jogállam az erőszak semmilyen formáját nem tűri el, sőt azok büntetését megköveteli. Súlyosan kifogásolta a jogállam működésének próbáját jelentő politikai és rendőr-szakmai vezetők elleni fellépések elmaradását. Jelezte, hogy felröpta az Országgyűlés hatalmi pozícióban lévő koalíciós pártoknak a kormány ellenőrzését szolgáló – fékek és ellensúlyok – működésének teljes elmaradását; a személyi konzekvenciák levonására felhívásának a miniszterelnök által önmaga ellen kezdeményezett bizalmi szavazás trükkjével elhárítását.

Gyurcsány Ferenc a már hivatkozott, házelnökhöz írt levelében azt állította, hogy a Magyar Köztársaság intézményei és léte veszélyben volt. Ez a tényállítás valószínű. Álláspontom szerint a demokratikus jogállam intézményeit a miniszterelnök elvárásainak, akaratának, politikai céljainak megfelelő illegitim hatósági erőszak veszélyeztette.

¹⁶ A 80 évre történt titkosítás alól feloldott, az ORFK Központi Irattárából Balsai István országgyűlési képviselő, miniszterelnöki megbízott, és munkatársai részére átadott dokumentációkból idézett adatsor.

A közterületeken tüntető, majd az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója napján békésen ünneplő polgárok döntő többsége a nemzetközi és a belső jogban biztosított emberi, politikai és szabadságjogokkal élt. A mindvégig békés magatartást tanúsító személyek ezt az alkotmányos jogukat akkor sem veszítették el, amikor forrófejűek, provokátorok a rendvédelmi szervek erőszakos és jogellenes fellépésére erőszakkal válaszoltak. A nemzetközi és az alkotmányos belső jog szabályainak megfelelő, ilyen esetekben a rendőrség által kötelezően megvéendő állampolgári rendezvények, a Magyar Köztársaság demokratikus jogállamának rendjét nem sértették, de még csak nem is veszélyeztették. A társadalomra veszélyes cselekményeik kivédésére, a közrend helyreállítására – szakszerű alkalmazás esetén – a rendőrség szervezete teljes mértékben alkalmas lett volna.

A 2006. év szeptember és október hónapjaiban vezető pozícióban lévő politikai személyiségekkel és hivatásos rendőrökkel szemben közbűria üldözendő, esetenként katonai bűncselekmények alapos gyanúja esetén, a jogállami rendben lefolytatandó elszámoltatásban és büntetőjogi felelősségre vonásban kell megtörténnie a büntetőjogi következmények hatályosulásának.

Felhasznált szakirodalom

Ennek a dolgozatnak a szerkesztése során alapvetően fontos tényadatokként használtam fel: Sólyom László köztársasági elnök úr 2006. szeptember 18-i nyilatkozatát, a 2006. november 25-i nagyívű sajtónyilatkozatát, az Országgyűlés őszi ülészakájának nyitónapján elhangzott beszédét, valamint az Ügyészség Napján ezt a szervezetet bíráló megnyilvánulásait. Herczeg Géza, Tersztyánszky Éva és Zlinszky János emeritus alkotmánybírók „Észrevételek az ún. Gönczöl-munkacsoport jelentésének megállapításairól”, Magyar Szemle Alapítvány 2007., 10. old., alkotmányjogi szempontokat érvényesítő bírálatát. Ez a tanulmány a köztudomású valamint a médiából közvetlenül megismert tényekre, azok összefüggéseire tekintettel, az okszerű további ténybeli következtetés levonásának módszerével alapozta meg a szerző érdemi véleményét. A véleménynyilvánításnak ez a módszere – amely egyben a büntetőeljárásban a történeti tényállás megállapításának törvényes bizonyító eszköze – megfelelő jogszerű alapot szolgáltat a korrekt állásfoglalások meghozatalához.